

אלברט פ. גיטרסלו: גיבור זמנו

ד"ר פרידריך אדלר, בנו של מנהיג תנועת הפועלים ויקטור אדלר, המית ב-21 בספטמבר 1916 בירייה את ראש-המיניסטרים הרזון שטירק.

נגף-רוח חזק שיספ את ערפילי-נובמבר. הרחק געשו מפלימים, רחשו יערות-עלנה. מהפכת האקלים, שניצניה הוחשו מכבר, הנה היתה. חמימה נישבה רוח-הדרום בקול זימרון דק מבעד לחרפי החלון אל תוך התאים הצוננים. בהבהק מלוא-הירח המת-ערטל-ההולך ראה האסיר, בהקיצו קלות, כל אניץ ואניץ מתקרזל של שמיכת-הסוסים שלו. ללא מעבר היו עכשיו חושיו דרוכים, מושחזים כלהי-חלפים, המנתחים את הגדל-פרא מן הבריאה-הכרחי בהתכוננות המדקדקת, חריפים כזרבוביהן של חיות-טרף, שאף אחת מהן אינה הולכת שולל אחר עקבות-תועי. הוא שמע את הכלבים נובחים ממאה חצרות בסביב, את מאת הכלבים שיללה להם בקבלה ממאה כלבים אחרים, מאלף, מאלפי-אלפים, מכל הכלבים שבין כאן ובין הים. אישם, בינות לסלעי-הקארסט, או לא הרחק מכאן על-פני מישרי-דרך-המלך, מבעד לחצי-הליל, מהלך עכשיו אחד חשוד או אחד שנתאחר-האסיר מכיר את הדבר-אצה ידיעה לאורך חוטי-טלגרף מחותכים. אבל אותות בני-הכלבתות חולפים על פניה בתאוצת שעות אחדות לכל דקה-אף זה ידוע לו לחבוש!

הנה! הנה זה כבר. אותו גאי ממעמקי-הים, לא עברה עוד מחצית-השעה, אותו פחי שבחוד-רוח-הדרום, אותו נבח שעם תהפוכת-מוגה-האוויר. המצילה מכה בלשפה הריקה שבקומת-הקרקע.

חמישים בני-אדם כלואים, אנשים, צעירים וישישים, הברכיים חרוגות תחת השמיכה, העיניים פעורות, הפיות קרועים-לרווחה, נעזרו אף הם בזה הרגע, מרוגשים מעל לכל שיעור בכוח נגף-הרוח שמידה ושיעור לו, בדרך הטבע, רגישות צמוחה בתוכם, מחמת הבדילות, כלפי קרינתם המסתורית של אירועים מופלגים, באין להם כמעט תמסורת רגילה; חמישים בעלי אינטליגנציה, מן-הסתם קלושה, אך בעלי אינסטינקט-טים מיומנים-עדיך, חמישים בריות-שבמאסר, רוצחים, גנבים, הורגי-נפש, אַנסיים, המצפים כולם לפלא-השיחורור שנתאפשר-זאת יודעים הם, בזאת מבקשים הם לזכות, אותו משהו אחר שאיש עדיין לא זכה לו אגב ריצוי-העונש, העלייה-לגדרום או קבלת החנינה-חמישים נוטלי-חלק לזהטים בגורל המלחמה, רובצים עכשיו, שורה ארוכה, במארב, אל מול לא-כלום, מול רחש-ליל, מול תהפוכת-מוגה-האוויר, אל מול נקישת-פעמון, אל מול שפה-לא-שפה, אל מול דומיית-שפה, ומנתחים, מרכיבים, חשים, מתרגמים. ניסוי הוא, נורא-הוד, אלוהי-כמעט. מזור, קורע-לבבות.

עכשיו הנה מחריק שערו הקטן של הבית. זוג-נעליים מדשדש על-פני החצר. המפתחות הגדולים בידו של שוער-הלילה, שלגביו אין להם משמעות, מצלצלים באזני הפלואים צילצול בהיר-להכלים. הרי זה כאילו מישוה מלקה אותם ברצועה בה הלכו

הם עצמם. מרובים־מדי החיים בחוץ לגבי הישנים כאן בפנים שינה רעה, מופרשת. המִשֵּׁב הצח החמים מבעד לחרכי־החלונות, הירח הבוקע מן העננים החולפים, טיל־גרופם המתחיל שוב־ושוב של הכלבים, כניסתה הצווחנית של הבשורה הנגרת אל הלשכה הריקה, חריקת הפשפש הקטן, די־שדוש הנעליים. קול צילצולם של כלי־פריצה שאינם בהישג. ועל־שיו־חמישים בתי־חזה מתרחבים, ואגל־הזיעה הראשון, שנקבובית־העור מנפחתו—זמרת השער הגדול ברצועות־הברזל עמוקות־הצליל.

והנה זה עכשיו מגיע. מתרעש על־פני מרישים עקורים משלוותם, משב־הרוח השני. המים חומרים, יערות־העלֶוה האינסופיים רוחשים, תצלולת־פעמונים מרחפת־על, צפירות־קרן טרופות־בפנים. המולה, מקהלות ורעם מתופפים, דורכים, מזמרים, רוע־מים, מרשרשים, באותו מקום באותה שעה. נקישות כלי־זיון או חריקת בריחים, שעטת סוסים או אוושת שחת־גגות, קולות בני־אדם או שבשבות־רוח: איש מאתנו לא היה מעז להבחין בהם בביטחה את כבי ילדו, את יללת כלבר־בחון, את חישת צעדי ידידו הקרב, או להיות מובטח מחיק־קום. ואילו ידענו על בני־אדם, רצויים או עוינים, שבדרך, על בשורות טובות או שמועות רעות בחלל־העולם, היינו חוזרים ומטילים עצמנו אל תחת כסתות־המיטה, מכניעים עצמנו אל תחת רצון־האל הלא־הידוע, מתיאשים או מתפללים, לפי שאת הדלת נעלנו במרדינו, שלא להאזין כלפי־חוץ למוד למדנו, ושום מאורע כה כביר כגזילת חירותנו לא החזירנו בטללה אל מימצבים קמאיים ולא השחיו מחדש את כלי־הזיון הבראשיתיים של חושינו.

ואילו הללו הרובצים פה, כנדונים להשתטות, הוסיפו, אגב התנוונות השכל, בינה שתוקף לה רק בקרב פראים או בקרב ברנשים החורשים מעשיהם מאחרי חזית החוק: להבין ברחשים, לחקותם ולהבחין בהם, לקרוא בארשת פני אויביהם ובעקבותיהם, בכל התנאים ובביטחה מוחלטת כמעט.

דרושה רק התאמצות בלתי־רגילה לנתח את הסערה החזקה כמו במכתנת־זכוכית אילמת. האוזן כואבת, כמעט מחריגה היא את פנימה החוצה. השיניים חורקות, נוק־שות זו בזו, ועצמות־הסתות מתעצמות כנגד כל העולם. ציפרני־האצבעות הננעצות בכפות־הידיים. הברכיים המהודקות, המשוכות עד לסנטר, בהונות־הרגליים המעוותות, מאיצות את מחזורי־ההתרכוזות. מקופד ככלי־קלע ברגע־הירי רובץ האדם על קרקעית־התותח, בשעה שבחוץ, מעל לגרמי־הרעש המתגלגלים, מתפוצצים הכדורים הנותבים של חוש־השמע שלו.

עכשיו—מורם מאלף רחשים דומים—נגרר טלף על־פני אבן.

עתה—מוברר מכל ההסתפחויות המתכתיות לקראת חופת־הכלולות—היכתה חרב בדרבן או בארכוף. והנה זה—וצלילו כצליל יללות־רוח בארובה—אינו אלא קול אדם! מלה במלה מקולף מן הבשר החי של הרעש, באפרכסת־האוזן הנוטפת דם.

היתה השעה קרובה לחצות־לילה כשפרצה הסערה.

אך באחד התאים של הקומה השניה עדיין דלק האור. לא הצחור שמאחורי זכוכית־החלב במרומי־התקרה, אלא ממנורה מואהלת־אדום על שולחן־כתיבה מסולסל.

לילה־לילה—זה שנתיים ימים—תכופות עד לשחר־המחר, הכריזה קבל עיני אדמת־

המישור, מתרבות-ההולכות, נקודת-רמז-אור זו בינות למערות-כוכים מאסילות על חיים פעומי-רוחניות.

לניהול חיים מסקרנים אלה שימשו, מלבד הפציה-הריהוט הצמודים לחומה, כגון מיטה וכלי-נקיון, כורסה ירוקה בת שלש כרעיים וחצי, מרבד-קיר זול שהוטמן מתחת לאותו שולחן, ותכנון כלב-בתוך-גוף, הדפס-שמן, צבי מתיחם, במסגרת-גבס מוזהבת, עבי-זרוע עביה, גבוה על הקיר, שם במקום שהסדק הסמוך שבין מרצפות-אבן דקות אך גדולות איפשר תקיעת מסמר, שני כיסאות מחוברי-מושב עמוסי ספרים, משל חדר-אוכל של אורחים מבוססים, הדום-פסנתר מושר-ממורק, מגולף גותית, שעליו שם הסהר-הדייל את מגש המאכלים, ומזודה גדולה שכבר הרחיקה נדוד, הממלאת תפקיד של ארון. בערבוביה, כמו שפוכים מתוך כיפה, אך בכיוון תנופת-היד, מונחים היו עתונים, חוברות, כתבי-יד, בכל שנמצא להם מקום, גם על הרצפה האדומה-דהויה, עם בדלי-סיגריות מעוכים, שבבי-עפרון ושיירי-בוץ מיובשים מעקבי-נעליים מלוכלכים.

אי-הנחות היחידה, שאנוס היה חדר זה, כשל מלון-עיריה זול, לחלוק בה עם התאים בלתי-המוזיפים הגובלים מזה ומזה—לפי שתמיד מצליח אלוהים להשיג שוויון כלשהו בין כל הבריות—היה הקור הנודף מפירי-ההסקה המושבתים, המקפיא כפליים עם אבני הכותל והרצפה.

הימים ימי נובמבר אלף-תשע-מאות-שמונה-עשרה, שבהם היה מחיר הפחם כמחיר הזהב, מחיר הזהב כמחיר הלחם, והלחם נדיר כאמונה בנצחון. הקיסר קפא מקור כשהיה חוזר למשך עשרים-וארבע שעות ממדורותיהם של מחנות הצבא שסיר בהם אל מעט החדרים המוסקים-קימעה של מצודת אבותיו רחבת-הידיים, שבהם, מוקפת חמישה תינוקות חביבים, נתיסרה בכבוד אשה עדינה מאד, פיקחת לאין-שיעור, שבעיניים שחורות גדולות, נעדרות שמץ-צל, רואות אסון ומתעלמות מאסון, ומנסה במזג הרוגש מאד של בת-הדרום להציג לעיני בעלה האמיץ והתמים את חוסר-הממשות שבנצחון-הנשק המיוחל נואשות, ושוב ושוב מתמרנת בעזרת איזה רעיון-תככים.

וכך קפא מקור גם איש-ריבו של השליט, ששימשהו בגלוי בכל הנוחיות האפשריות עדיין, איש-הריב שעלה מאשפתות, הוא—מעין אוליסס שני—שפויידון רדוף-האסונות לא הצליח להורידו אל בור-שחת.

אותו ניצול, רגליו עטופות שמיכת-פלוסים צהובה, מגבעת-עור-ביבר מדובללת כלשהו, דמוית-סיר, כפוייה עמוק על גולגלתו השעירה, גופו עטוף אריג גס משובץ משבצות גדולות, ישוב היה ליד שולחן-הכתיבה, תחת המנורה הסכוכה באדום, הגבה למראשותיו תמונת-החלון המסורגת של מאבק-ירח-וגלים, ומצייר שורות של אותיות זעירות על הנייר. עינו קצרת-הרואי שחה. גדולה וקרובה, על התזעורת הרומשת של המחשבה, השפם הגדול, חום-זהוב, דמוי סרחה-העודף של גיחחות טוב, מכסה על החוד הכותב, שרק פעם-בפעם הוא משתרבב משחיר-מבריק כמתוך פיון זעיר-זעיר.

אותו אסיר, שנדון דין חמור של חיי-בוהימה נטולי-דאגה, היה המרצה שלא-מין-המנין

בפיזיקה, הדוקטור היינריך אָפֶל. הוא גם היה בנוֹבֵכְרוֹ שֶׁל מְנַהֵיגֵי־הַפּוֹעֵלִים הַגְּדוֹל אַבֵּל. וּמִכִּיּוֹן שֶׁכָּךְ—גַּם קִיזוֹנִי יוֹתֵר מֵאֲבִיו בַּעַל הַחֵינּוּךְ הַהוֹמָאנִיסְטִי, בֶּן הַלִּיבֵרְלִיּוֹם, שְׁעֵדִיין מֵאֲמִין הָיָה בְּרִצּוֹן הַטּוֹב שֶׁל הוֹיִכּוֹחַ הַפְּרֵלֵאֲמַנְטֵרִי. מִתְּפִיסֵת־עוֹלָם נַעֲדֵר־תִּסְתִּירוֹת זוֹ—שְׁבֵה, לֵאלֹא תִיֶאֱרֹךְ מְדוּיֵק, נִקְבֵר הִישָׁן, גּוֹלֵד הַחֹדֶשׁ, וּשְׁלַכְאוּרָה מִתְקַשָּׁה הִיתָה עֲדִיין לַעֲכָל סַגְנוֹן שֶׁל הַתְּגַבְרוֹת לֹא־אִישִׁית. אֵף שֶׁהַצֵּעִיר, שֶׁגִּדַל עַל בְּרִכֵּי מְדַע־הַטְּבַע, הַסְתִּיג מִמֶּנָּה בְּתַכְלִית. אֵךְ עֲדִיין הִיתָה מוֹדְעוֹתוֹ הָרַעָה—וְהִיא יֹדְעָה זֹאת—זְקוּקָה לְנִסְיוֹנֹת־חַיִּים רַעִים וְלִנְקוּדַת־מִפְנֵה בְּלִת־רִגְלִיָּה שֶׁלֹּא נוֹלְדָה עֲדִיין כְּדֵי לֵהֲת־קוֹמֵם עַל הָאֵב הָאֵהוּב וְהַנְּעֵרֵץ וְלַעֲשׂוֹת לְמַעַן מְנַהֵיגוֹת יְרִיבָה, מְנַהֵיגוֹת עֲצֻמוֹ. כֵּךְ אִפּוֹא הַלֵּךְ בְּגוֹלָה לְמִקּוֹם מְסוּיָם, לְרִכּוּשׁ מַעֲמַד—בְּעֵצֶם רֵק הַעֲמַד־פְּנִים שֶׁל מַעֲמַד—אֲקַדְמִי, בְּלִת־תְּלוּי, וְלִפִּישָׁעָה מוֹאֵס בֶּאֱרֵץ־הַמּוֹלַדֶּת שֶׁתְּהִיָּה מַעֲנִינָת רֵק בַּעַת מִלְחַמַת־אֲזֹר־חַיִּים. וּמִתּוֹךְ דַּחֵף בְּרִיאָה—לִשְׁם, מִקּוֹם בּוֹ פִּרְשׁ דִּינ־מְקַלֵּט מִקְדָּם־קֹדְמָתָה אֵת הַשִּׁלְטֵת הַמְּקוּשָׁט בְּצֵלֵב הַשְׁוִיִצִי מַעַל לִיסוּדוֹת מַחְתֵּרֵתִים שֶׁל כָּל אֲרֻצוֹת־אִירוּפָה. שֵׁם, נוֹכַח סְלֵאֲבִים מֵאֲרִיכִירוּחַ, שֶׁהֵמוּ בְּצִפִּיָּה לְקַצּוֹ שֶׁל מִשְׁטֵר בֶּן אֶלְפֵי שָׁנָה, לְמַד לְמִנֵּן אֵת מִנַּת הַסְּבִלְנוֹת שֶׁאֲפִשֵׁר עוֹד לְהַקְצִיב לְמַעֲמָדוֹת הַשִּׁלְטִיָּים. שֵׁם, בְּמִקּוֹם שִׁזְכוֹת־אֲבוֹת הִיתָה לוֹ הַמְּלָצָה עֲצוּמָה אֵךְ דוֹר־פִּיפִית, קִרָא בְּבִהִירוֹת מַעַל שְׁפִתִים זֵרוֹת אֵת הַצֹּן, אֲשֶׁר בּוֹ חֵשׁ תְּכּוּפוֹת כְּלִיכֵךְ בְּלָבוֹ פְּנִימָה, לְצֵאת מִצֵּל־הַהוֹרָה וְלַעֲקוֹר מִכִּיסוֹ שֶׁל הַצֵּל אֵת הַמּוֹרֶשֶׁת. כְּמוֹ טְפִילִי־הַצְּגָה מִבִּינּוֹת לְתַפְאוּרוֹת וּמִבְּעַד לְחוֹרִים בְּמַחִיצַת־הַבְּמָה שֶׁל הַקִּירְקֵס צָרוֹ עַל הַמְּלוּמַד הַצֵּעִיר, שֶׁרַצָּה־וּלֹא־רַצָּה לְהִיֹּת כּוֹזֵה, שֶׁמַּעַל לְנוֹסַחַה בְּרוּרָה שֶׁלַח מִבְּטֶכּוֹסֶף לְעֵבֵר חֵי־הַחֲבֵרָה הַרְחוּקִים עֲדִיין, וּמִתּוֹךְ הַחִיִּים הַעֲכוּרִים—עֵינ־כִּיסוֹר־פִּים לְעֵבֵר הַנוֹסַחַה הַבְּרוּרָה, צָרוֹ עֲלָיו בְּלִת־הַמְּרוּצִים שֶׁאֵין מוֹצֵאָם מֵאוֹשֵׁר כְּלִיכֵךְ, בְּנֵי אֲרֻצוֹת שֶׁאֵינֶן רְקוּבוֹת כְּלִיכֵךְ, בְּנֵי כּוֹכְבִים שֶׁאֵינֶם נוֹגְהִים כְּלִיכֵךְ. שֵׁם, בְּמִקּוֹם שֶׁבְּטָלָה הוֹפְכַת פְּעִילוֹת מְסוּכְנָת וְהַמְתַּנָּה לְתִפְסֵת־הַשִּׁלְטוֹן מְקַנָּה זְכוֹת מִפְּחוּת־הִישִׁיבָה, בְּמִקּוֹם שֶׁמַּעוֹת קוֹפּוֹת־הַקּוֹדֶשׁ שֶׁל עֲנִיִים וְחִלְכָאִים שֶׁנִּשְׁאָרוּ בְּבֵית מֵאֲפִשְׁרוֹת צְמִיחַתָם שֶׁל נְקֻמָּיִם וּמוֹשִׁיעִים, כִּתְּבוּ מֵאָה מִשְׁכִּילִים נִתְמַכִּים, שֶׁאֲחַת הִיא לָהֶם הֵיכָן נִיצַתָת אֲבוֹקֶת־הַמֶּרֶד תְּחִילָה, אֵת תְּפִקְדוֹ שֶׁל הַיִּינְרִיךְ, שֶׁנִּלְחַשׁ לוֹ אֵף כִּי דִימָה לְהַמְצִיאֹ בְּעֲצֻמוֹ.

מִשֵּׁם, כֹּאשֶׁר מִשְׁלֵשׁ מְדִינּוֹת סְמוּכוֹת תִּימְרוֹ עֲנִי אֲבִקֶּה־שִׁרִיפָה אֶל עֵבֵר הַרְרִי־הַחּוֹפֵשׁ וְדוֹר חֹדֶשׁ שֶׁל פְּלִיטִים, עֵרִיקִי־צַבָא, מוֹשְׁכֵי־הַנְּאֵה־מִן־הַמְּלַחְמָה וּמְרַגְלִים דַּחַק מִשֵּׁם לְקַרְן־זוּוֹיֹת אֵת הַמַּהֲרָסִים וְהַמַּחְרִיבִים הִישָׁנִים, כֹּאשֶׁר עֵבֵר זִמְנֵם, יַחַד עִם עֲמִיתִים מִכָּל קַרְנֵי־שׁוֹשְׁנַת־הַרוּחוֹת, עֵקֶר, בְּמִסּוּוֹה שֶׁל חֵיב־גִּיּוֹס, לְשִׁים שׁוֹב רִגְלוֹ עַל אֲדַמַת־הַמּוֹל־דָּת, שֶׁעֲשָׂיוּ בְּשִׁלָּה. כֹּאֲלֻמוֹנִים אַחֵרִים עֲמַד גַּם הוּא, פְּשׁוּט־בְּגָדִי, דְּמוּי־הַנוֹצָרִי, אֶל סְרַגְל־הַמִּדְדָה. אֵלֵא שֶׁהַנְּחִיִּית־חֲשָׂאֵי הוֹרִידָה אֵת הַקְּרֵבֵן הָעֵרְמוּמִי מִן הַצֵּלֵב, שֶׁבְּעֵטְוִי עוֹלוֹל הִיָּה לִיהַפֵּךְ לְסַכְנָה. נִכְלָם הַסְּתִיר עֲצֻמוֹ מַעֲנִי הָאֵב, שֶׁהוֹרִים לְמַלְחָמָה שׁוֹב וְשׁוֹב עוֹד אֲשֶׁרֵאֵי וְקִלְגִּסִים, וְשִׁבּוֹ חֹשֵׁד שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ, בִּיד חֲכֵמָה־מֵאֵד, חֲסֵם לְפָנָי הַבֵּן שֶׁאֵינוֹ נִנְסִי כְּלִיכֵךְ אֵת מִסְּלוֹל הַצַּבָא. זִמֵּן רַב נִרְאָה הִיָּה שֶׁהִלָּה שׁוֹב מִשְׁקִיעַ עֲצֻמוֹ כְּלִיל בְּמִד־עִים, וְעַתָּה אוֹלִי לְתַמִּיר. אֵלֵא הִיוּ הַיָּמִים בָּהֶם בֹּא נַצְהוֹן אַחַר נַצְהוֹן, הַדְּגִלִים לֹא הוֹצֵאוּ מִפְּחוֹת־הַגְּנוֹת, הַמוֹנִיעִים בְּמַדִּים גַּעֲשׂוּ בְּחוֹצוֹת הָעִיר הַמְּדוּלְדֵלֶת מֵאֲזוּרְחָהּ,

בסביבי הערים והעיירות ירו הקלעים המתאמנים, בתי-הכלא העבירו את תושביהם אל קסרקטי-הצבא ופתחו את שעריהם לפני כל המביע ספקות בנצחון ובחובת הטבח ההדדי. המפלגה ליקטה ציונים-לשבח ועיטורים על חזותיהם הגבריים של חבריה, שפך סללו לחופש הסוציאלי מסילה מוזרה, יוצאת-דופן. העניים שבעמלים הקדישו את פרוטות-חסכוניותיהם למדינה, שרק הודות לתקרובת זו נעשתה ראויה לאשראי, הקיסר הישיש קיבל את אבל הזקן לראיון חגיגי, הודה לו על הפגנת הנאמנות למור-לדת, הבטיח את מילוי הדרישות הדמוקרטיות ביום-השלום הראשון-הראשון. המטרה הושגה אפוא, אם מבחינה צבאית יתנהל הכל למישרים. אבל הזקן וכבשת-הליברליזם שבעור-הזאב ניצבו יחדיו בהור-ההר. דמוית קפיץ חבוי, שרויה היתה המפלגה מחוץ לחבית אבק-השריפה. שוב דומה היה כאילו הפרלאמנטריזם הקלוקל חוגג את נצחונה. תקופת הבנים נדחתה לדור הנכדים.

מכאן והלאה חי ד"ר אבל הצעיר רק במחשבה המסובכת, שהוסיפה-והלכה סעיפים וסעיפים-סעיפים חדשים-לבקרים, שעליו להכשיל את הזקן כדי להזהיר את המפלגה ולשוב ולהחשיד את המימשל. אך לא נראתה הדרך לכך. להתיצב בפומבי נגד המנהיג האהוב לא עלה כלל על דעת הבן האהוב, שפן ידע כי הפולמוס הקר היומיומי והשמור עות המגיעות אליו על האויב בחיק המשפחה עצמה עשויים ודאי להמית את האב האציל. אולם זעזוע פתאומי, האמין, ימצאהו עמיד—ועם זאת לא יהיה לשווא.

היה אפוא צורך למצוא ולהמיט על בית-האב איזו חרפה, שתעורר חשד בלב שוחרי-הטוב, ודרך-ארץ, כדרוש, בלב חורשי-הרע. צריך היה לעשות פשע חביב, מוכן בסמליותו רק למקורבים-ביותר. ולפי שמן הנמנע היה להידבר עם האב, צריך היה לפגוע בו באירוע יסודי. בשלב זה של טירופו, שלגביו הצטייר כתבונה עליונה, נעשתה לו ההתמודדות עם האב תכלית כל ההיסטוריה של המדינה, והמלחמה הגדולה נצטמקה ונעשתה אוצרי-הנשק שממנו נטל את זינו. כשהיה שוהה בבית-ההורים, שאותו היה פוקד עכשיו פחות מאשר בעבר, ומבודד—כאילו הסוד שהוא עומס שיחררו מפפיותו של ילד לאביו—מסתכל היה, רכון לאחור בצל האב וכמו מן הצד, בקרבנו זה האמיתי, בהמיית-לב עמוקה. הרי ידוע ידע את הדרך לעקור את האב משורש ולהושיבו בנחת על ספסל. הרי רק שיחק קומדיה עם הדמות הראשית, שתפקידה הוא הקל ביותר, ואילו המשחק שנטל הוא עצמו גדוש מיתה. כאשר במבואה חסוכת-החלונות של הדירה הישנה, בה עמדו חבורים-יחידים ריחות-מיטבח ומלתחה, דחוסים ואפורים, בני מחצית-מאת-השנים כמעט, לובש היה את מעילו המרופט ומעיף מבט חדש בצעצועים המאובקים, שמקומם, כל כמה שזכרונו מגיע, על-גבי אותה שידה, חש עצמו אמיתי יותר, טוב יותר, עמוק יותר, מאשר קודם, כשעדיין לא היה שוטף כל-כך. אהה, דאב לבו שאנוס הוא להדאיב, אך בלא כך לא יחוש את זיע-לבו.

שהשנאה לבעלי-השלטון, הרחמים עם העניים, הבו לפתרון בדרך של מלחמה, שבעידן של מדעי-הטבע עדיין התימר להיות קולע, שהללו זימנו לו את הנשק, שמוהו לפניו על שולחן-כתיבתו, גררו אל מוקד-הראייה את זה האשם כיום; שהיתה הרגשתו

פשוטה מתבוננתו, ושבהסתבכות השכלתנית רק כיסה על הדילמה הפשוטה; שאסור לירות, ועל-כליפנים אסור לעשות זאת במעוקם—כל אלה לא הבקיעו את סלעי יוהרתו האינטלקטואלית. כשהוא נתון כולו בתחושת ההשפעה החזויה שעתידי המעשה להשפיע על האב, טובל מראש בחיים הרוחניים החדשים שיולידו הנפילה ממרומי-כס-שלטון אל עמקי-מחילות-קושרים וההכרח לשוב למחתרת, אחוז טירוף כוללני לנוכח פעלול נבוב זה ובו לתוצאות הפוליטיות האפשריות, אפילו הוודאיות, כמו לתהילה בלתי-נדרשת מתנת הציבור הרחב, בו להן מעומק נשמתו של אמן—איבד כל כובד של עיון, כל מודעות של כשלון, ובמחיר ריחוף סהרורי נתן גם את שיווי-משקלו הפיזי.

בין חומות הבתים ששרוולו נגע בהן, מועד אל תוך שלולית-מים, מיפגע לעוברים-ושבים ונפגע על-ידי עוברים-ושבים, מהלך היה, מתנווד קימעה, הילוך של לוליינו. שעריפיו פתוחים היו למלים לא-הגויות. נמנומו התמידי, שגם שינה-שליממש לא הספיקה להפסיקו, רבוץ היה על פניו, ועל-פי זגוגיות-משקפיו העכורות מאד על-כרחו הבחין כל זר שעניינים אלו כמעט אינן רואות החוצה. רק נקודה בהירה אחת קיימת היתה בישות מדמדמת זו, בעלת הצללית המשווננת של מעוף-העטלף: היה זה הכיס בו מונח היה בחשיכה גמורה ובמצב עוברי האקדה, שנזדרח בלי הרף אל עבר נושאו המביט פנימה.

בלי אוץ והתרגש, כמנהגו של אדון שכאן דווקא קבע פגישה, או שפך דרך עבודתו לבקר באותם מקומות שבהם היה עובר האדם הנדון על-ידיו למיתה, סר באחד מערבי החורף, קפוא לאחר טיול ממושך ורעב לבשר הנדיר כל-כך. אל מסעדת-המלון, שבה כבר ישב פעמים אחדות לשווא ישיבת-מארב. הוא לא הרגיש כלל שהמלצרים ביר-כוהו ביראת-כבוד על-פי שם אביו ותלו את מעילו בשכנות אל עוד אחדים: כמעט לא הביט סביבו, ומדומה היה כי האולם ריק. רק משקינח את זגוגיות המשקפיים ונגער לשאת עיניו אל עולם המציאות בשיעור הדרוש לקריאת התפריט ולקליטת פריטיו ראה עוד מספר צללים, מזומנים לסעודה המתאחרת, היקרה וכמעט בלתי-צודקת, בהתחשב בבריות הרבים במאד שבעבור פת-שחרית לגים היו לפני החנויות תחת כיפת-השמיים הבהירה-הקרה. בין שתי נגיסות בנתח בשר-השור, שמבלי דעת זאת זכה לעדיפות וקיבל ממנו מנה גדולה מן המותר, ושאותה אכל בלא הכרת-טובה, ובין שתי שורות בעתונו של אבא, שהיה קורא באהבה אומללה, חש בצל של ממש אצל השולחן הסמוך.

משולהב מדם-השור ומן המקרא האהוב-השנוא התחיל לעסוק, העמק בשולי-גולגלתו, בצירור מעשה-ההתנקשות. בפעם האלף ראה אותו נופל—הו. לא את הקרבן האמיתי, חסרה-החשיבות, לא—את האב; ראה את האב מופל על-ידי הבן, המפליא-הציל, נעקר משמי-האשליה ונדחף אל עמקי ההכרה הנזנחת; שמע את מקהלת הקולות הפנימיים מריעה בכבשן-האש של מעשה כה נפשע; חש על-פי המיה עצומה של האוזן שלימין ולשמאל עומדים נדיהמים של ים-סוף גועשים-ורועשים בעבור צבאות בני-ישראל בחרבה. וכאשר הניע ראשו אנה ואנה, מעשה משה רבנו או אחד בן-אולימפוס, יפה-

תואר, בעל-קומה, אדיר-כוח ומדבר תעצומות-עוז—ולא צרו שפתותיו אלא עוויות-אלם של חלל פיו השחור—צדו עיניו ליד השולחן הסמוך את הירו-יכבר-פעמים-רבות ומוצלחות-כל-כך.

הלה מפשיר היה בתנועות מדודות של ידו הישישה את מפית-הנייר המקומטטת, לשוב ולאסוף בה את שיירי הלחם יקר-הערך שהביא עמו.

עד עכשיו היה היינריך חי בחלום, מחוץ לזמן ובלא שייר-זכר לאתמול או לשלשום, אף שלא היה עיסוקו אלא בו עצמו, ואילו מעט השניות שמכאן והלאה נשארו חרותות בתודעתו בבהירות רבה, ואם גם תמיד נכריות ועצמאיות, בתורת פועל-יוצא מחושב ומתוכנן של מכשיר מותקן-למישרים.

ראה את עצמו קם ממושבו, שולף כהרף-עין את כליו, משחרר את ניצרתו, משקעו עד חציו בשרוולית-ידו, מכסה באצבע על קנה-הירי, פוסע בשקט את שלש הפסיעות לעבר השכן, שהיה ממתין, ראשו מושפל, לבוא המלצר, ופותח ארנקו.

ארבעה כדורים, שנשמעו על-פי האמור כאחד, חדרו כלתוך עץ קשה. כמעט לא זע גופו הגדול-התמיר של האיש, ואין צריך לומר שאף לא ניסה לקום, או שבגדי-הלבן שלו האדימו באיזה מקום, או שחליפתו השחורה, הנקיה, השחירה עכשיו יותר מחמת לית. רק ראשו הצמרורי-הצחור שקע אט-אט, כשוקע בשינה, גבו נקמר מאד ושתי ידיו צנחו כבדות מעל השולחן, מעל שטרי-הכסף המשוכים חצים החוצה. כשנתפס היינריך בידי המלצרים ושוטרי-החרש מאנשי-לווייתו המוצנעים של מיניסטר-בית-הקיסר שעת-הזה נרצה, הרוון שטארק, הסתמך, זו פעם ראשונה בחייו, בקול רם ובהחווית-נצחון לעבר בית-הוריו, על שם אביו. הללו סברו כי ביקש עכשיו את יראת-הכבוד אשר חלקו לו—תקוותו ההשאית המוסכמת של הפרולטריון במצוקת המלחמה והרעב הגוברת-ההולכת מכבר—ונזורו אחור.

על האדון הנפטר, שדרכו על בהונות רגליו, לא נתן איש דעתו אותו רגע. עיניו אותם גורל השושלת החדשה, שבחסד-העם; מות עבדה הנאמן של השושלת הישנה, שבחסד-האלוהים, לא הובן עוד, לא הוחש עוד, לא הוערך עוד.

כאן מוטלת היתה הממלכה בת אלף השנים, שופכת דמה פנימה, מעל לשולחן-קיפה-היזיר, באחת המסעדות.

חצי-שעה לאחר-מכן קראו מיליוני עיניים את בשורת הנצחון הנורא בחזית הפני-מית. אין ספק, החלה הירידה, תודה-לאל.

בחזית המלון, שבכל חלונותיו התנפנו כדגלים האורות, גודש את הסמטות סביב, עמד ההמון, לא עוד מיותם עתה, עד משך שעה ארוכה לחקירה המוקדמת.

כשהופיע היינריך על הסף, בלא כבלים וללא ליווי, מגבעתו בידו האחת והאחרת מיזחה לכאן ולכאן את משקפיו, נתגעש ההמון. געשישה טובה היתה זו. מורגש היה הדבר. בכך הרגיש גם היינריך. והוא מיהר ושם כובעו על ראשו ומשך אותו עמוק מעל למצחו ואץ מהר כל-כך אל המכונית כאילו עירום היה, כאילו אפשר היה לו עוד להימלט מעצמת האהדה שמעתה תהיה חלק-נחלתו, ללא אפשרות מסתור כלשהו.

"חוקר-אמץ, היינריך! אתה תיחלץ! כולם בערך!" שמע מאחוריו קול-לחש חריף-

מודגש. סמוך לאזנו, ברגע שהניח רגלו על סף־הרכב וההמון החל להקיף את המכונית. היתה זו נערה יהודיה גאה, ארוסת אחיו. "מה שלום אבא?" היתה תשובתו השקטה. "הוא התמוטט, אבל שוב התאושש. עתה־זה צילצלתי".

"מה אתם מדברים פה ביניכם?" צרח אחד מן השוטרים שפרצו עכשיו, בידיהם וברגליהם, אל תוך ההמון והניף את זרועי־מינה למעלה. "אני אמרתי לו שהוא רוצח ושיירו בו", צעקה הנערה, ומטרת הביטה אל שעונה הזעיר שעל ידה, נחלצה ונעלמה.

הנערה המעודדת צדקה. היא רק היתה המהירה בלשונות־העם, שמשך הלילה גברו על הפיגור. אכן, אותו רגע כבר היה היינריך מוצל. גלויות, אם גם מאחרי יד־לפה, אמר כל איש לזולתו ברחוב, בקסרקטים, במשרדי המיניסטריונים, שירייה זו. מכיוון זה, צפויה היתה, וכי בכך סוף־סוף הוכן על כנו קסדרו של הסוף. ולא עוד אלא מתוך ההרגשה המשונה, שעתה־זה עברו את הסף לתקופה חדשה, התאמרו ונדו בראשיהם על המדינות העוינות. המנצחות. שאינן עוצרות כוח לעזור לעצמן אף הן במאבק המר לא־פחות, ושאינן מסוגלות להסכים אף הן ללא היסוס לרציחה פוליטית. את הנרצח לא זכר איש. קברו אותו כדרך שקוברים בליל־סילווסטר את השנה ההולכת. לא עלה עוד על דעת איש שידונו את היינריך למיתה. מתוך מיעוטה־הערכה הנועז של משקלה הסגולי של המלחמה הנמשכת כבר זמן רב כל־כך, ושל מנגנון־המדינה, אף ציפו לזיכוי המלא של הרוצח.

והוא—מאז צינן את דמו החומר של הפשע—לא היה מעוניין עוד אלא במדע. אלא ששמע איך מהללים אותו על מעשה שלקראתו לא לומד כלל. ולא עוד אלא חישי־מהרה תפס כי משול הוא לנשמה חדשה שנתקננה בו אף החל לשנותו ולעצבו מחדש, מפנימו. היה זה הסיכסוך הרציני הראשון שלו עם עצמו. שורה עם הישות הזרה שהתחילה לצמוח תחת שמו שלו, לא ראה סיכוי־הצלה אלא בבריחה מהירה אל שולחן־הכתיבה, שלידו הניח עצמו אותו ערב. שם, בטרם יגליד מקום־השבר לשוב ולהירפא, נראָה לו הסיכוי הבטוח היחיד להשמדת גרעיני־הזרע שאיים השטן שבו לעוררו. אולם פלא הזיכוי, שבעצם אף לא האמין בו, לא קם, והחקירות, ביקורי הסניגור, האם, האת, והבדידות שבין ביקור לביקור, שנתמלאה בניסוח כתב־סניגוריה רבי־היקף, עטפו אותו עיטוף הדוק כל־כך באווירת הישות הזאת עד שנשתנה בלא לחוש בכך.

ואז הגיע היום, כמעט שכת את החובות המלומדות שלו, וכבר הוא מזוהה עם מעשהו, היום בו הפך מצפון־אנוש מאשים; היום בו נקרא להתיצב למשפט. רק זמן קצר קודם־לכן נודע לו שמאד היו מבקשים לבטל את המשפט כליל, שידונו אותו רק למראית־עין, שמעריכים אותו, שבעיקר מבקשים להציל את אביו, הפטריוט הגדול, המרחף בין חיים למוות, ושפסק־דין חמור עשוי להמיתו.

וכך הוא ניצב אפוא, ובכל־זאת צל־אביו עליו, השיגו, ומתוך זיקה למדיניות גבוהה עוד יותר מזו שדימה הוא עצמו לעשות, והנה הוא נאבק ללא יריב מולו, נער נצחי

שהחיים סירבו להכביד עליו אֶכְפֵם, ששוב ושוב מילטו גל שאינו ראוי לו מן המפלט שכמעט הגיע אליו והעלה אותו לחוף־מבטחים; כך ניצב אפוא, בלא שהות לשנות את איפורו, שם בחוץ לפני שופטיו, שכמהו מביטים היו כמאחרי מסיכה, ונאלץ לשחק בתפקיד של קושר הנאבק על חייו. וראה איך צרים על אולם בית־הדין— בשלושה ראשים עצומי־מידות—העם, הצבא ואנשי־שלומו שבחוץ־לארץ. ששלשתם לא ידעו, שאסור היה להם לדעת, על המשחק המבויס, שאותו אסור היה לו לגלות בלא שיפסיד את כשירותו לעמוד לדין ויפלא תחת זאת בבית־משוגעים. וכך היה אנוס להפציר בשופטים, שכבר פסק־הדין בכיסם, ושמצוים הם לשבת פה ולהקשיב לדבריו כביכול, שיבינוהו או שידונוהו דין־צדק ויוציאוהו להורג. כך נאלץ היה משך שלושה ימים, ואף האחר אל תוך הלילה—משך זה הקציבו להצגה, ואסור היה לה אף לרגע לאבד ממתחה—לחקות את קולות הנוקם והנביא ואף את קולו הטמיר של פחד מפני המוות, חיקוי אמין, זה אחר זה וזה בתוך זה, ושוב להפרידם ולארגנם ליום־המחר, כאת נימי כלי־הנגינה, לחמו של פושט־היד. לעיני יודעי־הדבר, שהביטו חסרי־בושה בידיו, מוכרח היה לבנות למען העם ולמען העתונים את דמות המנהיג האהוב, על־פי מירשם, שעה שהטבע שרוי בדווּי.

היה זה הסיכסוך הרציני השני שלו עם עצמו, ודומה היה כי לא יוכל לצאת ממנו חי. כשקראו את פסק־הדין המוכן־מראש. וכשבאו התשואות התמימות וגמלו לו על משחקו המוצלח, התמוטט בייאושו.

בבואו סוף־סוף אל שערי בית־הסוהר, אם לא לבוא על ענשו הרי לפחות לסבול קצת בשל דבר שנבצר ממנו להתחרט עליו, מצא והנה הללו, עושי־הדין, מקבלים אותו כשהם מקושטים כמו לקראת חג. הם בירכוהו ככרך אורח שהוא רצוי ומביך כאחד, שמחים לשמש את איש־המחר ולעשות לו שירותים חשאיים ומחייבים, ומדוכ־דכים על שמכל־מקום דמיוותיהם והמקום הקודר בו הם עושים עתידים להיחרת על לוח־לבו של המנהיג. בקול חלוש קיבל את אמרי העריקים. הוא רחש מידת־בוז שאינה הולמתו עוד אל באי העולם המהופך, שהוא היה יוצרו. בעיניים שבהן שוטטו קרעי־עננים של אידיאל שנמוג הביט—ידו האחת אוזנת במגבעת והאחרת מזיחה את משקפיו לכאן ולכאן—ולמגינת־לבו בלא שיוכל עוד לראות עצמו חולם, כך הביע בקבוצה חדשה זו של אנשים, שפה קל הוא להחליף להם את עורם. מנחש היה בלבו אל־נכון מה העונש האמיתי שהוא צפוי לו: בשל מעשה־רוב מפוקפק להיות מתענה מרוב־טובה. ומכיון שידע את עצמו כמי שהאושר זר לנשמתו תמיד, כמי שרק מידה מחוקה של אהבה, של בריאות ושל כוח היתה מנת־חלקו, התקומם עכשיו, מחמת פחד עמוק מהתעכרות השקפותיו, הדלות אמנם אך הייחודיות, על הגורל השופך עכשיו לפניו מלוא־חפניים. כבתוך שק שהטילוהו לתוכו היה מתהלך עכשיו. באפולונית של הכרה עצמית, עם כל העמדת־הפנים—עצור ונכלם בכל־זאת, ללא סיכוי ויכולת להס־ביר עצמו מבעד לאריג הגס. כך פעלה תנועת־ידו הרפויה, שבה ביקש למחות על ההיתר האדיב להוסיף וללבוש את בגדי־האזרחות שלו, על לוקסי־הפינכה־מלידה כמחווה של מלך, שברוב חסדו יתיר לחלוק לו כבוד. אראו ראה את אי־ההבנה שאין

הסבר לה, ואת מידת-היושר האבודה שאין עוד להחזירה, ושוב נועז יותר, כנותן אות לסיום המיפגש הראשון, הרשמי, שנועד לו, עבר את מפתן העול הרך של שער-הבית.

על המדרגות אץ לפניו, מתנצל על הקדימו, הסוהר המובחר, הקרוא לשרתו. עם דישרוש רגלי הפמליה מאחוריו הלך היינריך, שני, בעקבותיו, נשען על מטהו, אורח רם יגע-כות, הבא אל בית-המרפא.

למעלה, בין דלת למזוזתו של החדר, שרוהט בנאמנות-עבדים, בחוסר-טעם וכדלות ניצב בעמידת-מלצר כנועה עבד-הכלא והפליג בתהילותיו של החדר. היינריך אך נכנס וכבר הובא מטענו, המזודה שכבר עברה מרחקים. אך היא גראתה צנועה מדי לשהייה ארוכה כל-כך ולא-נוחה כל-כך. אראו עלה בו בהיינריך החשש שמא משטים בו, וכדי להבהיר לעצמו באיזו מידה הוא אסיר ממש ובאיזו מידה אדם פרטי במוגבלותו, נתן לסבלים-שפמדים דמי-שתיה כרגיל בחוץ. הללו הסירו את כובעיהם ואת הדמים נטלו. שמש היינריך זרועותיו אין-אונים, את ראשו השח על חזהו. יגע היה למראה.

הם שלפו את שעון-הכיס, הביטו בשמש השוקעת, ביקשו להאריך רוח מעט לארוחה שעדיין אינה מוכנה עד גמר, איחלו לילה-טוב, ראשון תחת קורת-גג המושמצת ללא הצדקה. שרת-המשנה חרקה בנעליהם. את המפתח הנבזה סובב הסוהר האדיב בלחש, בלחש, אט-אט, בהתגנב כמעט.

שנתיים כמעט עברו מאז אותה קבלת-פנים מיוחדת-במינה, ועל אותו כיסא—את הכורסה הירוקה פסל מיד ברגע הראשון מלשמש לתקופה ממושכת של ייאוש רב-הגות—שעליו התישב אז יושב היה גם עכשיו, בחצות לילה-הסערות, אך לא עוד אותו יצור עצמו. עדיין האמין אמנם שהוא אותו עלם טהור שפל פגיעה במוחלט היא לו כמגע יד מלוכלכת. אך הנה כבר חי זמן רב מדי במופרש מן המקרים והמסות של חיי-החופש, ושוב לא היה בטוח בכך. הרי לא חי עוד אלא בהיסטוריה המיושנת ובתוצאותיה, הנעשות מיכניות יותר ויותר, ודומה היה לחיות, מפיון שהתנועע משל הוא יצור חי. כך טיפח את האש במוקדים זנוחים-מכבר, בהתקוממו על זכויות-היתר שנתרבו וירדו עליו עם קרוב סיומה של המלחמה, כצפוי לכל, בהתקוממו יום-יום מחדש, כאילו אותם אמרפלים-מאו עדיין הם מאחרי כל זה. אך את החנינה, שהוצעה לו מטעם הקיסר החדש—הקודם מיהר ללכת לעולמו בעקבות עבדו הנאמן—זה הקיסר שפפל הנחזה-הדריכהו בחכמה, אם גם בחכמה מאוחרת מדי, חנינה זו בארבע עיניים, ללא פומבי, נדחתה על-ידי היינריך: על-ידי אותו היינריך שהעמיד פנים כסובל או שהתאמץ לסבול מן המעמד המועדף הכפוי עליו בין האסירים, ושביקש לקבל את החופש, אשר ישחררו בשני המובנים, רק מידי העם אשר אותו לימד למרוד. כך יושב היה, רווי מורת-רוח על ההעדפות הזוטות של חיי-יומיו, וציפה כלדבר מוכרת, כלדבר המגיע לו, לזכות הגדולה מאד. כי כאשר ישים עצם מעשהו את העטרה על ראשו, אז מתעתה הוא לשוב ולטבול בחיים הפרטיים. זאת, סבור היה, יעשה, יכול הוא לעשות.

אך את חסד-הקיסר, שפתח לפניו, באמת עוד ברגע הנכון, את דרך-החשאים היחידה

שעוד נותרה אל עולם הכוכבים הישנים, אותו דחה, לפי שדרך זו פנתה אל נשמתו, אשר לה התכחש לפי שהקטינה את חשיבות מעשהו, שרק הוא, האמן, רשאי היה לזלזל בו, לפי שסוללת היתה במוחלט ומיד את דרך שיבתו אל הישנות הפרטית שלו.

וכך עתה-זה הגיע, בעצם לילה-הסערות, אל חוף-המבטחים הישן. בשוטטו כך, ההגה מובטל, לא נתן דעתו על איתני-הסער הנבואיים שעל-פני חצי-כדור-הארץ, האחר, שאליו חתר. ההמולה בחוץ רק מיקדה אותו יותר אל אלומת-האור של המנורה.

ולכן נתמסכה כל-כך השעה עד שחדרה אליו נקישת אצבעות נוקשות על האבן. במיקצב שקול של קצרות וארוכות, מופסקות על-ידי אתנחים, זרמה הנקישת. היינריך שרוי היה בכתובה, אך לבסוף נגעה נקישת חזקה זו במצחו. כמי שנצרבו עיניו בעשן הסיגריה, הטיח עצמו לאחוריו אל משענת-הכיסא. הוא הופרע. הנה גם פרח ממנו הרעיון החומק. האוזן והעין חיפשו את מקום הנקישת. זועם נעץ בו עינו, תצלום האב. מאחוריו נוקשים. בקצרות ובארוכות מדודות כהלכה, ואתנחים ביניהן. השליך את העט מידו וניתר ממקומו. מיהר אל הדלת, אל מיתקן-האזעקה, לשסות את הסתור בשכן הלא-שקט. משענה לדחף חש פורקן, ולרגע נשרה מעליו מסיכת המלומד שהופרע. הרגיו הדבר שאותו גנב, אותו רוצח, אותו אנס רואה בו שוה-לה, רואה בו מי ששומע את שפת-הנקישות, מי שיואיל לענות בה. שתי שנים של חיי-מיוחדות, שיום-יום הוכרו עליהם שהם בלתי-נסבלים, עתה מליטות הן את הפרי שהבשיל בחשאי: יוהרה בריאה, כבר זקף אצבעו לעבר המתג המזעיק. והנה עלה על דעתו שאף הוא אינו אלא אסיר, ולא באי-צדק כל-כך, שהרי גם ביקש דווקא להיות כזה. כי אף שקרצה לו החנינה, אכן ביקש להישאר עמיתם של פושעים. שעליו בעצם למאוס גם בהקלה חדשה זו שבחיינו, באותה יכולת לחחוץ על הכפתור הזה. וכי, יהי הדבר נורא ואיום ככל שיהיה, אין גנבים אלה, רוצחים ואנסים אלה, אלא אחיו, המדברים בצלילי-הקשה אל אחים ולכן גם אליו, אל זה שאץ אל מיתקן-הצילצול לשסות בהם את אשר-על-הבית.

במקום שניצב, הלום ברק, ששיסף וחשף פנימיות מזוועה שהחרידה אותו עצמו, שם גם ניסה לחוש כלימה מרה. שהרי לא ייתכן הדבר, ואין זה אלא שעצביו המרופטים הם שזממו לו נסיגה נוראה זו. אך הנסיון נכשל. ממעיין-הדמים לא עלה שום סומק מכפר על להייהשכל הצוננות. הלב נשאר אדיש. הלב לא ידע דבר על עיסקת-הרחמן של הראש. משתולל הטיח ברגלו על הרצפה, מעשה חולה-כבוד, שמשכנת היד האחרונה להשגת התהילה אינה עולה לו יפה. הוא רצה, הוא מוכרח, ולו גם יהיה עליו לסתור את עצמו עד היסוד ומן ההריסות לבנות את עצמו מחדש, להגיע עד לגג השכן. הוא מוכרח להרוס, לסלק את הדייק שבין אוקינוסי הלב והראש. והכרח שאין זו אלא סוללה מטופשת ולא עוד. שאין די כאן בכוח-רצון, זאת לא ידע הפיזיקאי. שלא היה כאן דייק ברי-הריסה, דבר זה לא נתקיים לגביו.

"הכרח לי שאוכל לאהוב אתכם!" צויה על עצמו בשיניים מהדקות ושפתיים מתפע-רות, ואגרופי-רשע קימץ נגד רעו בתא הסמוך. "אל-אלוהים!" עכשיו ביטא מלה זו שתכנה לא היה בר-משמעות בשבילו, "אני מוכרח לחדור אל תוכם. ויהיה זה

מעשה־שטן אם לא אלמד את האהבה. אני, דווקא אני! למה־זה רק אני לא אהיה מסוגל לכך?"

בין תלישי־העננים הבהיק הירח אל תוך גאותו של הדוקטור, שנאבק על העננה כעל וירטואוזיות. הוא התרוצץ בתאו מקיר אל קיר, הלך ושוב. האגרופים הקמוצים עודם על גבו. הראש, לעולם מכשיר יחיד לכל עשיותיו, נטוי הרחק קדימה אל תוך החומר הטעון הבהר מתוך גביצב מקומר מאד. אולי כמעט לחץ, עשר שניות קודם, על הכפתור של עברה־העולם, הפותח את הדרך אל התהום. לבלוע את הנד ולערכב מים וים זה בזה. ואילו עכשיו שוב היה רודף, עמוק למטה. אחר היסוד הראציניולי, שעל כן נחוצה לו האהבה.

"אין אני יכול להוציאכם מן המרתפים בדרך רצועת־הברד של מכוונת־הירייה בלא לאהוב כל אחד ואחד הנופל למענכם ולמעני. מצפוני רזה מכדי שיעברו בו קרבנות־מאה. הגינותי גדולה מדי, קרה מדי לגבי מנהיג. כאן אני עובר את המידה, שם אין אני מספיק. בואי, האהבה המאזנת! השעה דוחקת! הו, כל קדוש־שוטה נאלח—בכך אני מאמין לאגדות—יודע את נוסחת־האחנה, שאפשר למצות בה את כל הנברא־בצלם, את זרס־הדם המשותף האחד בפוכים המתחלפים של כל הפרצופים, יודע אותו ללא כל מדענות, ללא מאמץ, יודעו מעיקרו! ומה הוא עושה בחכמתו? בחומר האציי־לי, היקר, שבו עולם חדש ניתן להיברא בנקל כל־כך? כלום אין הוא צר אותו בכלי־יוצר לא־יועיל מתוך אוצר מיושן? כלום אין הוא יוצר, אגב עשייה חובבנית, שבבים יותר, נשורת יותר, מגוף־פסל עצמו? לפי שאין הדתות סובלות את אירגון האהבה? לפי שבעזות־מצח נטלו לידיהן את מינהולו של נסה־אהבה? נטלו, כדי לסוכך על העוולה השוררת תמיד, שהן אביריה? קדושים עלובים, מקוצצי־המתת שלכם, מסנוורי־רים מחמת ניצולה בידי הפנסיות, אך מעל לכל אלה ראויים־לקנאה, לפי שיש לכם! ואנוכי, היודע את מיגבלותיכם, ואת אפשרות חירותכם, את משימתכם הגדולה ואת הדרג הזעיר האחד—הנותר שבגללו אתם מפגרים; אני המכיר אתכם וצר עליכם כאשר יאפפו המים ויניעו את חלוקי־האבן המוטל זה שנות־אלף במים אלה המקובלים עלי—אני לא אוכל לבוא לפני־ולפנים של המיכאניזם שלכם! מאחר שהכל הוא ברי־חקר, שהכל ברי־יכולת, שאין מאום מוסתר מאחרי רקיע־השמיים? דובר איני חסר־ייחוס, כשרון, עמידת־דמים־במבחן, בכך כמעט אין דומה לי, אין עולה עלי—פרט לאותו שריר זעיר בלב, החש מתוך עירות בלתי־פוסקת, בלא זיקה להפעם־המוח, את צוקת הסובל, וזע לקראתה? לא יחסר דבר עוד מלבד הרושם הגדול, העצום. העולמי, של הוות־אדם כדי להעז ולאזור, ללא ייסורי־מצפון, מנה זעירה של שפיות־דמים לעקירתה של הווה זו? לא, לא. בהכרח אין זה אלא ניצמי־ומנות קטן, הניתן להירכש ככל דבר אחר, כוחו של דימוי שלא עוררתיו עדיין, של ייאוש שלא אימצתיו לי עדיין. כן, רוצה אני לאהבכם, מוכרח אני לאהבכם; מצפוני דורש זאת, המשימה דורשת זאת, חיי תלויים בכך!"

הוא שלח תחילה את זרועותיו אל הכותל, אחר הטיל עצמו על הכיסא ואת ראשו על לוח־השולחן. אך בידיו, אותן הידק נואש אל ראשו, כיסה גם על אזניו, שלא לשמוע

אותה נקישה המפריעה להגיגי־האהבה שלו. אילו שמע, אילו למד בעננה שפה עלובה
 זו כדי להבינה עכשיו, שומע היה כאחד הראשונים, והאשמים ביותר, את הרצויה
 בבשורות שנגעה אי־פעם בארץ הזאת.

בקצרות ובארוכות מדודות יפה, מופסקות אתנחים, הקישו מאות אצבעות קשיות,
 רעות וטובות, על כל חומות הבית הקודר הזה אותן מלים עצמן שוב ושוב, שעות
 ארוכות, עד אל תוך הבוקר העולה: המלחמה נגמרה, המלחמה נגמרה, המלחמה
 נגמרה.

(א. ב.)

